

MUUSIKAKOOLI PÄRIMUSMUUSIKA ÕPPEKAVA.

Rahvamuusika ja pärimusmuusika on selle õppekava käsitluses sünonüümsed mõisted, mis mõlemad tähistavad:

- suulisel teel levinud ja varieerunud ning
- meie ajani kandunud (enamikel juhtudel anonüümset) muusikat,
- meie esivanemate muusikalist pärandit;
- samal ajal tähistavad mõisted ka rahvapärast loomeprotsessi.

Oma autentsel kujul käibis selline muusika veel 20. sajandi alguse külaühiskonnas, hiljem on suuline (st. mittekirjalik) musitseerimine võtnud teisi vorme ja kasutanud uusi väljendusvahendeid. Pärimuslikku pillimuusikat ei saa lahus vaadelda rahvalaulust, tantsust ning käsitööst. Kooli kõrvaltegevused (näit projektinädalate programmi näol) loovad õppetegevusele tugeva taustsüsteemi.

rahvakultuur	pärimuskultuur
"Mõiste on Euroopas 20. sajandil läbi teinud olulise muutuse. Sajandi algupoolel tähendas ta traditsioonilist talupojakultuuri, nagu see avaldus igapäevaelus, sotsiaalses suhtluses, kommetes ja harrastustes. /.../Vana klassikaline rahvakultuur, s.o talupojakultuur." (Viires, Ants ja Vunder, Elle. Eesti rahvakultuur, lk. 9. Tallinn 1998)	...on levinud suulise pärimuse või jäljendamise teel ning jaguneb aineliseks kultuuriks ja vaimseks kultuuriks ehk folklooriks, mis haarab kunstilise rahvaloomingu liigid, nagu rahvaluule ja -muusika, rahvatantsud ja -mängud, aga ka traditsioonilised töökspidamised, teadmised ja oskused, rahvausundi ja -kombestiku, käsitööoskuse, rahvameditsiini, rahvapedagoogika jm. (viide)

rahvamuusika	pärimusmuusika
"... on muusikatraditsiooni produkt, mis on kujunenud suulise edasikandumise protsessis; traditsiooni kujundavad faktorid on järjepidevus, mis seob olevikku minevikuga; variatsioon, mis tekib indiviidi või grupi loominguimpulsi tulemusena; kogukonna selektsioon, mis määrab, millisel kujul või millistes vormides muusika säilib." (Rüütel, Ingrid. Pärimusmuusika tänapäeva ühiskonnas. Rmt: Mõeldes muusikast, Tallinn 2004, lk. 220)	"...Kohandades eesti terminoloogiat rahvusvahelise etnomusikoloogia tavadele, võib kasutada siis varasema "rahvamuusika" ehk "muusikalise folkloori" asemel terminit "traditsionaalne" ehk "pärimusmuusika". Ajaloolistel põhjustel ei saa aga mõistest "rahvamuusika" loobuda ning tuleb lihtsalt teada, et sellel mõistel võib olla eri aegadel, eri maades ja koolkondade uurimustes kitsam ja laiem sisu, kusjuures seda kasutatakse mõistega "pärimusmuusika" tihti paralleelselt samas tähenduses." ((Rüütel, Ingrid. Pärimusmuusika tänapäeva ühiskonnas. Rmt: Mõeldes muusikast, Tallinn 2004, lk. 224)

I Õppekava eesmärk

Pärimusmuusika õppekava eesmärgiks on võimaldada õppureil eesti pärimusmuusika praktiseerimisoskuste ja teoreetiliste põhiteadmiste omandamist.

II Õppekava ülesehitus

1. Pärimusmuusika eriala õpe on jaotatud kahe astme vahel kolmeks tasemeks: nooremas astmes I tase (1. ja 2. aasta) ja II tase (3. ja 4. aasta), vanemas astmes III tase (5., 6. ja 7. aasta), mille eesmärgiks on ühtlustada erialade vahelisi nõudmisi samal tasemel ja seostada põhiaineid (Eriala, Koosmäng) kogu programmi ulatuses tugiainetega (Laul ja nooditundmine, Pärimusmuusika lugu).

2. Tasemete üldised põhimõtted:

NOOREM ASTE

I tasemel alustatakse eriala- ning lauluainetes pärimusmuusikaga tutvumist rahvalaulu, muusikalise liikumise (rahva- ja laulumängud) ja pillimängu kaudu. Repertuaariks on põhiliselt regilaulud, laulumängud 10 ja lihtsamad pilliviisid. I tasemel saavutab õpilane elementaarse mänguoskuse: oskab pillil häält tekitada ja kasutab kõiki mängus kasutatavaid sõrmi kogu diatoonilise skaala ulatuses (kromaatilistel pillidel sealhulgas mõningad kromaatilised astmed), oskab elementaarsel tasemel koordineerida käte omavahelist tööd, valdab põhitehnikat, oskab oma pilli iseseisvalt häälestada või mängukorda seada. Õpilane peab oskama kuulmise järgi laulda ja mängida lihtsaid viise.

II taseme töö sisuks on tehnika põhialuste arendamine, pärimusmuusika tähtsamate võtete, oskuste ja stiilivõtete arendamine oma pillil. Tutvutakse harmoonia põhialustega erialas, nooditundmises ja eriti koosmängus. Repertuaariks on eesti rahvalaulud, pärimuslikud pilli- ja tantsulood. Uue aina lisandub Pärimusmuusika lugu, mis aitab seniõpitut eesti rahvakultuuri taustal süstematiseerida. Koosmängu aine koosseisud moodustatakse erinevatest pillidest. Mõnedel erialadel algab töö uut tüüpi pilliga (näiteks, puhkpilli erialal torupilliga). II tasemel saavutab õpilane sujuva mänguoskuse ja omandab muusikalised ning pärimuskultuuri alased algteadmised.

VANEM ASTE

III tasemel jätkub töö pillikeskse mängutehnika, pärimusmuusika erinevate mänguvõtete ja stiilitundmise süvendamisel. Juurde tuleb lisapill õpilase vabal valikul. Repertuaariks on eesti ja ka teiste rahvaste pärimusmuusika. Suurem rõhk on õpilase oma meeldumuste ja valikute toetamisel ning sellega positiivse aluse andmisel tulevaseks iseseisvaks musitseerimiseks. Oluliseks saab siin ka improviseerimisoskuste arendamine. Ainetes Pärimusmuusika lugu ning Laul ja nooditundmine tutvutakse muusika väljendusvahendite ja põhimõistetega laiemalt. III tasemel saavutab õpilane omal pillil hea musitseerimise oskuse ja omab enese väljendamiseks olulisi teadmisi pärimusmuusika käsitlemisel.

III Õppeplaan

	I tase		II tas		III tase		
	1.aasta	2.aasta	3.aasta	4.aasta	5.aasta	6.aasta	7.aasta
Eriala	1	1	1	1	1	1	1
Koosmäng	0,5	0,5	1	1	1	1	1
Laul ja noodi- tundmine	1	1	1	1	1	1	1
Pärimusmuusika lugu			1	1	1	1	1
Lisapill					0,5	0,5	0,5

IV Ainete kirjeldused

1. Eriala

1.1. Eriala aine eesmärgiks on võimaldada õpilasele põhioskuste omandamist iseseisvaks musitseerimiseks pärimusmuusika alal.

1.2. Erialapillideks on: väikekanded, rahvakannel, pärimusmuusika puhkpillid, lõõts, pärimusmuusika akordion, hiiu kannel ja pärimusmuusika viiul.

1.3. Eriala I tasemel on 1 individuaaltund ja lisaks 0,5 erialapilli rühmatundi nädalas (õppeplaanis Koosmäng).

2. Koosmäng

2.1. Koosmängu aine eesmärgiks on anda koosmusitseerimise kogemus, toetada erialaaines tehtud tööd ja luua alus iseseisvaks osalemiseks pärimusmuusikaalases tegevuses.

2.2. I tasemel õpitakse koosmängu eriala õpetuse raames erialapilli tasemerühmas 0,5 tundi nädalas.

2.3. II ja III tasemel moodustatakse rühmad erinevatest pillidest. Eelduseks loetakse, et õpilane on erialapillil saavutanud vähemalt I taseme.

3. Laul ja nooditundmine

3.1. Laulu ja nooditundmise aines õpitakse muusika tajumist, ülesmärkimist, nooditundmist ja põhilisi teoreetilisi mõisteid.

3.2. Õpitakse tundma rahvalaulu erinevaid vorme ja liike, praktiseeritakse rahvapäraseid esitusstiile.

4. Pärimusmuusika lugu

4.1. Pärimusmuusika loo aine eesmärgiks on võimaldada teadmiste omandamist eesti pärimuskultuurist ja -muusikast ning muusikakultuurist laiemalt.

5. Lisapill

Lisapilli aine eesmärgiks on võimaldada pärimusmuusika mängimise elementaarsete oskuste omandamist veel ühel pillil.

V Metoodilised põhialused

1. Pärimusmuusika õpetuse põhiliseks tegevusaluseks on kuulamisele, matkimisele ja mälule toetuv meetod. See on olnud läbi aegade pärimuskultuuri traditsiooniline õppemeetod ja seda on edukalt kasutatud ka tänapäeval tuntud metoodikates (näiteks Suzuki-meetod). See tagab õpilase otsese kontakti talle kõlava muusikalise materjaliga.
2. Oluline osa lapse isiksuse ja muusikahuvi kujunemisel on lähedane puutepind õpitavaga, mõistetav sisu ja vorm, ärgas osalemine kollektiivis nii koosmusitseerimisel kui ka pillimeeste, õpitubade, muusikalaagrite ja kontsertide külastamise kaudu, isetegemine (varieerimine ja improviseerimine musitseerimisel, pillide valmistamine), igapäevane suhtlus ümbritseva muusikakultuuriga ja muud sarnased isiksuse arengut toetavad tegevused.
3. Õpilase muusikalise kuulmise tajul ja teoreetiliste oskuste baasil aidatakse kujuneda I tasemel relatiivse nooditundmise meetodi abil. Põhjenduseks on see, et algrepertuaar (eelkõige regilaul ja lihtsamad tantsuviisid) on selle meetodiga hõlmatavad ning ka pillidel teostatavad. Mitmekülgsemat tehnikat võimaldaval pillil on õpetaja valikul võimalik pilliõpetust alustada ka absoluutses nooditundmise süsteemis.
4. Alates II tasemest kasutatakse absoluutset nooditundmise süsteemi, noodiõpetus toimub tähtnimetustega.
5. Nooditundmisest olenemata jääb noodikiri toetavaks õppematerjaliks. Esmaseks õpetuse meetodiks jääb ka II ja III tasemel kuulmisele ja mälule toetuv meetod, kus õpetaja isiklikule eeskujule lisandub õppimine arhiivi- ja teiste pillimeeste salvestuste järgi, samuti osalemine õpitubades ja koosmusitseerimine.
6. Muud teoreetilised teadmised peavad lähtuma pärimusmuusika vajadustest ja iseloomust.

VI Sooritused

1. Eriala, Koosmängu, Laulu ja nooditundmise ja Lisapilli ainetes tuleb ühelt tasemelt järgmisele liikumiseks sooritada üleminekuksam ja III taseme lõpus lõpueksam.
2. Õpilane on eksamiks valmis, kui ta täidab eriala programmi punktide 2.-4. kõiki nõudeid ja oskusi ning võimalikke õpetaja poolt antud lisaülesandeid. Seda jälgib erialaõpetaja. Olenevalt õpilase edukusest võib vastava taseme sooritada ka kiiremini või aeglasemalt (mitte enam kui üks lisa-aasta), kui programmijärgsed õppeaastad seda ette näevad.

3. Eksaminõuded:

3.1. I tase

Kava pikkus on kuni 10 min. Kavas on omandatud, eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi näitavad pärimusmuusikast pärit lood, mida esitatakse peast. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.2. II tase

Kava pikkus on kuni 15 min. Kavas on omandatud, eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi näitavad lood. Kava esitatakse peast. Õpilane näitab oma oskusi ka saatjana või kaashääle mängijana. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.3. III tase

Kava pikkus on kuni 20 min. Kavas on eriilmelised ja mitmekülgset õpilase oskusi ning erinevaid mängustiile näitavad lood. Kava peab sisaldama ka näiteid õpilase oskustest saatjana, kaashääle mängijana, seadjana ning improviseerijana. Kava esitatakse peast. Osa eksamist võib olla ansambli koosseisus või koos õpetajaga.

3.4. Lisaks sellele peab õpilasel igal poolaastal olema vähemalt kaks avalikku esinemist (vähemalt 2 lugu), nii soolomängijana kui ka ansambli koosseisus (v.a. I poolaastal). Õpetaja võib nõuda ka muid ettemänge ning arvestusi.

4. Vastavalt huvialakooli õppekorraldusele või õpilase ja õpetaja vahelisele kokkuleppele antakse õpilase tööle kas kirjalik, suuline või hindeline hinnang.